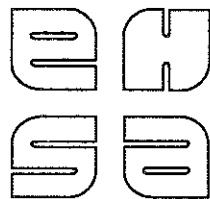

**Centrum voor Fiscale Wetenschappen en
Bedrijfsbeleid**

EHSAL-FHS-SEMINARIES v.z.w.

postuniversitair instituut van de economische hogeschool
sint-alloysius en de fiscale hogeschool

**ALGEMENE VERGADERING
van vennootschappen**

17 maart 1989

**J.L. DUPLAT
K. GEENS
H. LAGA
J. LIEVENS**

89/04

**Stormstraat 2
1000 Brussel
Tel. (02) 210 13 30 (8L)
Fax. (02) 217 64 12**

**Seminarie en practicum onder leiding van
W. Maeckelbergh**

**DEEL 1. De bevoegdheid van de algemene vergadering
in de Naamloze Vennootschap :
Enkele algemene noties.**

**Koen GEENS
Docent K.U.Leuven**

Inhoudstabel : Deel 1

p.

I. De verhouding tussen de Algemene Vergadering en de Raad van Bestuur voor en na de wet van 6 maart 1973	4
a. De situatie voor de wet van 6 maart 1973	4
b. De situatie na de wet van 6 maart 1973	5
 II. De aard van de verhouding tussen de Raad van Bestuur en de Algemene Vergadering na de wet van 6 maart 1973	 6
a. De Algemene Vergadering benoemt en ontslaat de bestuurders	6
b. De Raad van Bestuur oefent zijn bevoegdheid op zelfstandige wijze uit : hij geeft rekenschap maar vraagt geen toelating aan de algemene vergadering	7
c. De Algemene Vergadering heeft geen evocatie- of vernietigingsrecht t.a.v. de door de Raad van Bestuur binnen zijn zelfstandige bevoegdheidssfeer ressorterende materies	8
d. De Algemene Vergadering kan geen exclusieve bevoegdheden overdragen aan de raad van bestuur	9
e. De uitoefening van alle bevoegdheden van de Algemene Vergadering wordt beperkt door de wet en door de statuten, en is onderworpen aan het toezicht van de rechtbanken	10
 III. De exclusieve bevoegdheden van de Algemene Vergadering	 11
a. De bevoegdheden van de A.V. m.b.t. de Raad van Bestuur en zijn controle	11
b. De bevoegdheden van financieel beleid	15
c. De structuurbevoegdheden van de algemene vergadering	17

De tijd dat 'Parliament could do anything except for changing a man into a women' ligt achter ons. Het ware hedendaagser te stellen dat 'Parliament can do nothing except for saying that a man is no women'.

De algemene vergadering in de naamloze vennootschap geniet een vergelijkbare en dus twijfelachtige status. Zoals alle machten nog steeds uitgaan van de soevereine Natie, zo is de algemene vergadering, naar het woord van Thaller in 1893, immer 'l'âme même de la personne morale'.

Bijna 100 jaar na deze gevleugelde uitspraak staat het nochtans buiten kijf, als de algemene vergadering dan al de ziel van de vennootschap is, dat de raad van bestuur haar lichaam uitmaakt. In een tijd waarin meer zorg besteed wordt aan de lichaamscultuur dan aan het zieleheil, voelt men meteen aan in welke tweeslachtige situatie men terecht komt: de raad van bestuur is mannelijk en vertegenwoordigt het lichaam, de algemene vergadering is vrouwelijk en vertegenwoordigt de ziel. Hoeft het gezegd dat er nogal wat raden van bestuur menen on-bezield verder te kunnen, zeker nu de algemene vergadering wordt geïn-'corporeerd' door een vrouw zonder lichaam?

Of, ... heeft de transcendente wetgever in 1973 dan toch een man in een vrouw veranderd?

I. DE VERHOUDING TUSSEN DE ALGEMENE VERGADERING EN DE RAAD VAN BESTUUR VOOR EN NA DE WET VAN 6 MAART 1973

a) De situatie voor de wet van 6 maart 1973.

Voor 1973 was het duidelijk dat de algemene vergadering oppermachtig was in de naamloze vennootschap.

Art. 70 Venn.W. voorzag erin dat de algemene vergadering de meest uitgestrekte bevoegdheid had om de handelingen die de vennootschap aangaan, te verrichten of te bekrachtigen.

Art. 54 Venn.W. luidde dat de raad van bestuur, behoudens andersluidende statutaire bepalingen, de bevoegdheid had om alle daden van bestuur te stellen en om op te treden in rechte namens de vennootschap, zowel als eiser als als verweerder.

In de statuten van een naamloze vennootschap kon men drie kanten uit.

Ofwel wijzigde men niets aan de wettelijke bevoegdheidsverdeling. De raad van bestuur en de algemene vergadering oefenden dan elk de hen door de wet voorbehouden bevoegdheden uit. Het bevoegdheidsresidu kwam toe aan de algemene vergadering. Deze oplossing liet veel ruimte voor discussie omdat geen eensgezindheid bestond over de inhoud van de eigenlijke beheersbevoegdheden ¹.

¹De discussie betrof met name de toepasselijkheid van art. 1988 B.W. Mocht de raad van bestuur alleen daden van beheer of ook daden van beschikking stellen? Deze discussie is nog niet tot rust gekomen m.b.t. de Coöp.V.: J. RONSE, Algemeen deel van het

Ofwel wijzigde men de wettelijke bevoegdheidsverdeling nog ten voordele van de algemene vergadering door in de statuten bepaalde natuurlijke bevoegdheden aan de raad van bestuur te onttrekken, of minstens aan de voorafgaande goedkeuring van de algemene vergadering te onderwerpen. Slechts enkele wettelijk uitdrukkelijk bepaalde bevoegdheden van de raad van bestuur kwamen niet voor dergelijke onttrekking in aanmerking: de bijeenroeping van de algemene vergadering (art. 73 Venn.W.), het vaststellen van de jaarrekening en de inventaris (art. 77 Venn.W.) en de mogelijkheid de gewone algemene vergadering ter zitting met drie weken te verdagen (art. 79 Venn.W.).

Ofwel wijzigde men de wettelijke bevoegdheidsverdeling ten voordele van de raad van bestuur door hem in de statuten additionele bevoegdheden toe te wijzen. In de praktijk kwam vaak een statutaire clause voor luidens welke de residuaire bevoegdheden aan de raad van bestuur werden toegewezen². Slechts de aan de algemene vergadering door de wet uitdrukkelijk voorbehouden bevoegdheden -die niet gewijzigd zijn sindsdien (verder- waren niet vatbaar voor toewijzing aan de raad van bestuur.

b) De situatie na de wet van 6 maart 1973.

Onder druk van de eerste E.G.-Richtlijn en de bestaande praktijk heeft de wetgever in 1973 de bevoegdheidsverdeling tussen de algemene vergadering en de raad van bestuur gewijzigd.

Voortaan is luidens het gewijzigde art. 54 de raad van bestuur bevoegd om alle handelingen te verrichten die nodig of dienstig zijn tot verwezenlijking van het doel van de vennootschap, behoudens die waarvoor volgens de wet alleen de algemene vergadering bevoegd is.

De residuaire bevoegdheid komt dus voortaan toe aan de raad van bestuur en niet meer aan de algemene vergadering. Residuaire moet dan niet worden begrepen in de beperkende zin van 'slechts bevoegd wanneer geen ander orgaan bevoegd is', maar wel in de uitbreidende zin van 'alleen niet bevoegd wanneer een ander orgaan uitdrukkelijk bevoegd is'.

Ongelukkiglijk is de tekst van de wet niet geheel in overeenstemming met de bedoeling van de wetgever. Het boven reeds aangehaalde art. 70 Venn.W. bleef in 1973 immers gehandhaafd. Bij samenlezing van het nieuwe art. 54 met het ongewijzigde art. 70, ontstaat immers de indruk dat er twee oppermachtige organen zijn in de naamloze vennootschap waar er slechts ruimte is voor één. Met verwijzing naar de rechtsspreuk 'lex posterior derogat legi priori' kan men slechts vaststellen dat het nieuwe art. 54 voorrang moet krijgen op het oudere art. 70 Venn.W.³.

vennootschapsrecht, blz. 389

²J. RONSE, De vennootschapswetgeving 1973, nr 306, blz. 161

³J. RONSE, a.w., nr 308, blz. 162

In 1973 heeft de wetgever niet alleen de residuaire bevoegdheid aan de raad van bestuur toegewezen, bovendien heeft hij de externe vertegenwoordigingsmacht van de raad van bestuur in de wet op onaantastbare wijze vastgelegd (art. 54, derde lid Venn.W.). Slechts de interne bestuursbevoegdheid kan nog door de statuten beperkt worden⁴.

II. DE AARD VAN DE VERHOUDING TUSSEN DE RAAD VAN BESTUUR EN DE ALGEMENE VERGADERING NA DE WET VAN 6 MAART 1973.

Bij de studie van de verhouding tussen de raad van bestuur en de algemene vergadering moet men voortdurend aan de verleiding weerstaan om tot al dan niet vermeende analogieën te concluderen met andere verhoudingen, zoals die tussen regering en parlement, of die tussen hogere en lagere rechtbanken.

Hierna wordt gepoogd de regels die hun onderlinge verhouding beheersen in hun samenhang te schetsen.

a) De algemene vergadering benoemt en ontslaat de bestuurders

De raad van bestuur in de N.V. betaalt een zekere prijs voor zijn grote bevoegdheid en autonomie. Het is de algemene vergadering die de bestuurders benoemt en ontslaat.

Het recht kandidaat-bestuurders voor te dragen en bestuurders te benoemen (art. 53 Venn.W.) kan door de statuten beperkt maar nooit ontnomen worden. Zo kan een statutaire proportionele vertegenwoordigingsclausule het recht bestuurders voor te dragen verdelen tussen groepen van aandelen, maar deze voordracht moet geschieden op lijsten van dubbeltallen zodat de algemene vergadering steeds een reële keuze behoudt bij de benoeming van bestuurders.

Het recht bestuurders te herroepen kan te allen tijde en eenzijdig worden uitgeoefend door de algemene vergadering (art. 55 Venn.W.). Deze zgn. herroepbaarheid ad nutum is minstens van dwingend recht. Wel moet de herroeping volgens de heersende mening op de agenda van de algemene vergadering voorkomen alvorens de vergadering ertoe kan beslissen⁵.

Het feit dat de raad van bestuur zelfs die algemene vergadering samenroept en zelfs -het geval van een verzoek tot bijeenroeping door 1/5 van de aandelen niet te na gesproken (art. 73, tweede

⁴J. RONSE, a.w., nr 320, blz. 168

⁵p. DEMEUR, Du pouvoir de l'assemblée générale de révoquer les administrateurs à défaut d'indication précise dans l'ordre du jour, R.P.S., 1925, nr 2639, blz. 263 e.v.; PASSELECQ, Traité des sociétés commerciales, Les Nouvelles. Droit commercial, nr 1773 en nr 2618; anders: C. RESTEAU, Traité, t. II, nr 1147, blz. 262

lid Venn.W.)- haar agenda vaststelt, wijst er nochtans op hoezeer het initiatief in de naamloze vennootschap bij de raad van bestuur ligt.

b) De raad van bestuur oefent zijn bevoegdheid op zelfstandige wijze uit: hij geeft rekenschap maar vraagt geen toelating aan de algemene vergadering.

Binnen zijn bevoegdheidssfeer handelt de raad van bestuur autonoom.

Dit impliceert dat, buiten de gevallen waarin de interne bestuursbevoegdheid van de raad van bestuur geldig bij de statuten zou zijn beperkt (zie hierna), de algemene vergadering hem geen verbindende richtlijnen kan geven voor zijn beleid⁶.

Anders dan in het parlement of dan in de VZW (art. 13, tweede lid Venn.W.) is er in de N.V. zelfs geen verplichting tot het voorleggen van een begroting voor het volgend jaar, maar slechts een verplichting tot het geven van rekenschap over het vorig jaar middels jaarrekening en jaarverslag (art. 77 Venn.W.).

De algemene vergadering wordt in grote vennootschappen verplicht bijgestaan door een commissaris in de controle op de naleving van die rekenschapsverplichting, en kan zelf op onderzoek uitgaan of zich laten vertenwoordigen door een accountant in kleine vennootschappen (verder).

Hoe dan ook is het enige wat de algemene vergadering m.b.t. het zelfstandige beleid van het bestuur kan doen, het geven van ontslag aan de bestuurders (art. 55 Venn.W.), het weigeren van décharge (art. 79 en 194, 5e streepje Venn.W.) en eventueel het instellen van de actio mandati (artt. 62 en 66 Venn.W.).

Indien de statuten een geldige beperking bevatten van de interne bestuursbevoegdheid ten voordele van de algemene vergadering (bv. voorafgaande toestemming), kan een daarmee strijdig besluit van de raad van bestuur worden vernietigd wegens overtreding van de statuten. De décharge voor dergelijke met een bijzondere aansprakelijkheid gesanctioneerde extra-statutaire fout (art. 62, tweede lid Venn.W.) wordt bemoeilijkt door de voorwaarde van verplichte opname in de agenda bij de oproeping tot de algemene vergadering (art. 79, laatste lid Venn.W.).

De uitvoering die aan dergelijk besluit gegeven is op het externe vlak door vertegenwoordiging van de vennootschap is -het geval

⁶Onder het vroegere recht was dit betwist: vgl. P. VAN OMMESLAGHE, Le régime des sociétés par actions et leur administration en droit comparé, nr 148, blz. 261; J. VAN RYN, Traité, t. I, nr 711, blz. 443. De wet van 6 maart 1973 heeft dit dispuut uit de weg geruimd: J. RONSE, a.w., nr 309, blz. 162

van kwade trouw van de derde niet te na gesproken⁷- meestal geldig. De externe vertegenwoordigingsmacht kan immers niet op een aan derden tegenwerpelijke wijze worden beperkt (art. 54, derde lid Venn.W.).

c) De algemene vergadering heeft geen evocatie- of vernietigingsrecht t.a.v. de door de raad van bestuur binnen zijn zelfstandige bevoegdheidssfeer ressorterende materies.

Een materie die tot de zelfstandige bevoegdheidssfeer hoort van de raad van bestuur, kan de algemene vergadering niet aan zich trekken.

Dit impliceert dat de algemene vergadering geen geldige beslissingen kan nemen m.b.t. agendapunten die niet tot haar wettelijke of statutaire bevoegdheid horen. Dit kan zelfs niet indien de algemene vergadering het gevolg is van een verzoek van 1/5 van de aandeelhouders aan de raad van bestuur om deze punten op de agenda van een bijzondere algemene vergadering op te nemen (art. 73, tweede lid, laatste zin Venn.W.).

In een enkel geval kan men zich indenken dat er toch een zeker evocatierecht zou bestaan. Dit is met name het geval indien alle bestuurders van een N.V. gehinderd worden door een belangenconflict (art. 60 Venn.W.) en toch een besluit moet genomen worden. Bovendien op een zekere analogie met de in art. 133, §2 Venn.W. bedoelde situatie, zou het evocatierecht in dat geval kunnen gesteund worden op het eerste lid van art. 70 Venn.W. (hoger).

De algemene vergadering heeft evenmin het recht om besluiten die door de raad van bestuur binnen zijn zelfstandige bevoegdheidssfeer genomen werden te vernietigen of, indien ze door nietigheid zijn aangetast, te bekrachtigen ⁸.

Een orgaan kan wel steeds een besluit dat het nam binnen de eigen bevoegdheidssfeer en dat op zichzelf (d.i. inhoudelijk) geldig is, maar door formele onregelmatigheid aangetast, retroactief bekrachtigen, mits respect voor de verworven rechten van derden ⁹.

⁷Vgl. noot H. LAGA, onder Kortrijk, 18 november 1988, T.R.V., 1989/2, te verschijnen; J. RONSE, a.w., nr 323, blz. 170, vn. 2 en nr 326, blz. 171; L. SIMONT, La loi du 6 mars 1973, R.P.S., 1974, nr 5812, blz.42, nr 44

⁸Cass., 9 mei 1968, Pas., 1968, I, 1047; Arr. Cass., 1968, 1114; J. RONSE, e.a., Overzicht van rechtspraak (1968-1977). Vennootschappen, T.P.R., 1978, nr 224, blz. 835. Anders, ten onrechte: J. VAN RYN, Principes, t. I, 1e uitg., nr 711, blz. 443

⁹Cass., 5 juli 1878, Pas., 1878, I, 300, concl. MESTDACH DE TER KIELE; C. WAUWERMANS, Manuel, nr 614, blz. 400

Evenzeer kan een orgaan de nietigheid vaststellen van een besluit dat het zelf nam, of zelfs een geldig besluit intrekken, mits respect voor de verworven rechten van derden ¹⁰. Voor doeleinden van deze regel zijn evenzeer derden de individuele aandeelhouders of bestuurders die ingevolge een beslissing van de algemene vergadering een recht op tantième ¹¹ of dividend ¹² verkregen hebben.

d) De algemene vergadering kan geen exclusieve bevoegdheden overdragen aan de raad van bestuur.

De bevoegdheden die door de wetgever exclusief aan de algemene vergadering werden toebedeeld, moeten door de algemene vergadering zelf worden uitgeoefend.

De praktische uitvoering van besluiten die door de algemene vergadering werden genomen kan wel overgelaten worden aan de raad van bestuur, zowel op intern als op extern vlak¹³. Zo kunnen door de algemene vergadering genomen besluiten tot winstverdeling of tot het instellen van de actio mandati (zie nochtans art. 66 Venn.W.; verder) door de raad van bestuur worden uitgevoerd.

De praktische uitvoering van de besluiten van de algemene vergadering (bv. in een art. 103-situatie) maakt de raad van bestuur niet aansprakelijk voor de inhoud van die besluiten zelf ¹⁴, tenzij zij uitvoering verlenen aan een met de wet of met de statuten strijdig besluit (verder, onder e)¹⁵.

Zo ook moeten bij de voorbereiding van de besluiten van de algemene vergadering door de raad van bestuur de regels inzake het belangenconflict niet nageleefd worden ¹⁶. Het betreft immers geen besluiten die binnen de zelfstandige bevoegdheidssfeer van de raad van bestuur vallen.

¹⁰C. RESTEAU, Traité, 1933, t. II, nr 1221, blz. 340; C. WAUWERMANS, t.a.p.; vgl. Cass., 17 februari 1966, Pas., 1967, I, 793

¹¹Brussel, 27 maart 1935, R.P.S., 1935, nr 3447, blz. 164

¹²Kh. Liège, 5 december 1916, Pas., 1917, III, 142; Brussel, 11 december 1935, R.P.S., 1936, nr 3545, blz. 195; PASSELECQ, a.w., nr 2466; J. VAN RYN, Principes, t. I, 1e uitg., nr 522, blz. 352; WAUWERMANS, nr 459bis, blz. 309

¹³Luik, 12 januari 1961, Pas., 1961, II, 234; R.P.S., 1962, nr 5038, blz. 146; PASSELECQ, a.w., nr 2478; J. VAN RYN, Principes, t.I, 1e uitg., nr 709, blz. 442; C. WAUWERMANS, Manuel, nr 465, blz. 313

¹⁴Hrb. Gent, 3 januari 1957, R.P.S., 1961, nr 5002, blz. 238

¹⁵J. RONSE, Overzicht van rechtspraak (1961-63). Vennootschappen, T.P.R., 1964, nr 86, blz. 110

¹⁶Rb. Charleroi, 21 februari 1912, P.P., 1912, nr 777-8, blz. 482

In bepaalde gevallen heeft de wetgever voorzien in de mogelijkheid om de uitoefening zelf (d.i. niet de uitvoering) van een exclusieve bevoegdheid over te dragen aan de raad van bestuur (vgl. volmachtsbesluit in verhouding parlement-regering). Dit is bijvoorbeeld zo voor de kapitaalverhoging binnen de grenzen van het toegestaan kapitaal. De overdracht van bevoegdheid wordt in dat geval begrensd door de wet (termijn beperkt tot vijf jaar) en door de statuten (bedrag van het toegestaan kapitaal, al dan niet met mogelijkheid tot uitsluiting van voorkeurrecht, al dan niet mogelijkheid opnemng van reserves) (art. 33bis, §2 Venn.W.).

e) De uitoefening van alle bevoegdheden van de algemene vergadering wordt beperkt door de wet en door de statuten, en is onderworpen aan het toezicht van de rechtbanken.

Hoe soeverein de algemene vergadering ook is, zij kan geen besluiten treffen die strijdig zijn met de wet of met de statuten.

Zo kan de algemene vergadering niet beslissen tot inkoop van meer dan 10% van de eigen aandelen (art. 52bis Venn.W.).

Evenmin kan de algemene vergadering strijdig handelen met de statuten.

Het behoeft geen betoog dat de algemene vergadering die aan de raad van bestuur décharge verleent voor een extra-statutaire of onwettelijke handeling (artt. 62, tweede lid en 79 Venn.W.) daardoor de onregelmatigheid van die handelingen -d.i. hun aanvechtbaarheid door derden- niet wegneemt.

Ook een doeloverschrijdend besluit van de algemene vergadering kan worden vernietigd. Indien het reeds werd uitgevoerd door de raad van bestuur op het externe vlak, kan de vennootschap zich niet op deze nietigheid beroepen jegens derden (art. 63bis Venn.W.)¹⁷.

Zowel een extra-statutaire handeling als een doeloverschrijdende handeling van de algemene vergadering kan worden bekrachtigd na voorafgaandelijke wijziging van de statuten of van het doel, mits respect voor de rechten van aandeelhouders of derden die zich inmiddels reeds op de nietigheid beriepen (hoger).

De algemene vergadering ontsnapt niet aan het toezicht van de rechtbanken op de formele en materiële geldigheid van haar besluiten.

¹⁷Voor de invoering van art. 63bis Venn.W. in ons recht, werd aangenomen dat een doeloverschrijdende handeling die gesteld werd door de raad van bestuur, kon bekrachtigd worden door de algemene vergadering nadat het doel was gewijzigd of verruimd: Cass., 31 mei 1957, Pas., 1957, I, 1176; R.P.S., nr 4718, blz. 289; R.W., 1957-58, 2007; J. RONSE, a.w., nr 351, blz. 187

III. DE EXCLUSIEVE BEVOEGDHEDEN VAN DE ALGEMENE VERGADERING.

In de bevoegdheden van de algemene vergadering kan onderscheid gemaakt worden tussen drie types bevoegdheden.

Vooreerst degene die betrekking hebben op de controle van het bestuur.

Vervolgens degene die te maken hebben met het financieel beleid.

Tenslotte degene die de structuur van de vennootschap betreffen.

a) De bevoegdheden van de A.V. m.b.t. de raad van bestuur en zijn controle.

1. De benoeming en het ontslag van de bestuurders.

Op de kwestie van de benoeming en het ontslag van de bestuurders door de algemene vergadering werd hoger reeds ingegaan.

2. De vaststelling van het salaris van de bestuurders.

De evidente maar impliciete bevoegdheid van de algemene vergadering m.b.t. de vaststelling van de bezoldiging van de bestuurders vloeit voort uit art. 53 Venn.W. ¹⁸.

De algemene vergadering kan de bezoldiging vaststellen zelfs indien de statuten daarover niets bepalen ¹⁹. Het mandaat van bestuurder wordt immers, anders dan dat van de zuivere lasthebber ²⁰, niet vermoed kosteloos te zijn ²¹.

De statuten kunnen weliswaar bepalen dat de algemene vergadering een globale vergoeding zal toekennen die door de raad van bestuur tussen de bestuurders verdeeld wordt ²². Er kan zelfs binnen de raad van bestuur, ingevolge een statutaire clause, een comité belast worden met de discretionaire én discrete verdeling van

¹⁸Hrb. Brussel, 10 juli 1889, R.P.S., 1889, nr 37, blz.252; J. RONSE, De vennootschapswetgeving 1973, 1973, nr 312, blz. 164; J. VAN RYN, Principes, t.I, 1e uitg., 1953, nr 593, blz. 388-389

¹⁹Brussel, 2 januari 1904, Pas., 1904, II, 309

²⁰art. 1986 B.W.; Cass., 6 maart 1980, Pas., 1980, I, 832

²¹J. RONSE, J.M. NELISSEN GRADE, K. VAN HULLE, m.m.v. J. LIEVENS en H. LAGA, Overzicht van rechtspraak (1978-1985). Vennootschappen, T.P.R., 1986, blz. 1000, nr 166

²²Kh. Brussel, 24 juli 1963, R.P.S., 1964, nr 5216, blz. 180

de toegewezen bezoldigingen²³.

Dat dergelijke discretie niet uit den boze is, moge overigens blijken uit de bijlage bij het K.B. van 8 oktober 1976 met betrekking tot de jaarrekening van de ondernemingen. Blijkens deze bijlage moet in rubriek XIX van de toelichting het bedrag van de bezoldigingen van de bestuurders en zaakvoerders slechts vermeld worden voor zover deze vermelding niet uitsluitend of hoofdzakelijk betrekking heeft op de toestand van één enkel identificeerbaar persoon²⁴.

In de toelichting moeten niet opgenomen worden de bedragen die aan de bestuurders of zaakvoerders worden toegekend als winstuitkering omdat deze reeds blijken uit de resultatenrekening zelf, of althans uit de resultaatverwerking (rubriek F, 3)(verder) ²⁵.

Het spreekt vanzelf dat geldig vastgestelde bezoldigingen van het voorbije boekjaar die niet werden uitbetaald aan de bestuurder of zaakvoerder moeten gepassiveerd worden (rubriek IX, E, 2 van de balans)²⁶.

De raad van bestuur zelf is in de regel slechts bevoegd ter zake van de vaststelling van de bezoldiging van het dagelijks bestuur, met inbegrip van die van de afgevaardigde bestuurder, en het andere personeel²⁷.

Daarnaast wordt ook aanvaard dat de raad van bestuur bijkomende vergoedingen mag toekennen voor bijzondere opdrachten die de bestuurders hebben waargenomen naast hun functie van bestuurder²⁸.

De raad van bestuur put deze residuaire bevoegdheid uit de algemene regel van art. 54, eerste lid Venn.

Maar bij de beraadslaging over de bezoldiging moet de belangenconflictregeling van art. 60 Venn.W. nageleefd worden²⁹.

De vergoeding voor bijkomende prestaties moet binnen de perken

²³Anders: Bankcommissie, Jaarverslag, 1964, blz. 111 e.v.

²⁴Bull. C.B.N., nr 6, januari 1980, blz. 6; vgl. art. 42, eerste lid, 12) en 13) van de vierde E.E.G.-Richtlijn

²⁵Bull. C.B.N., nr 3, juli 1978, blz. 14

²⁶K.Ged. Kh. Brussel, 18 oktober 1988, T.R.V., 1989/2, te verschijnen

²⁷Vgl. Cass., 9 mei 1968, Pas., 1968, I, 1047

²⁸Brussel, 27 juni 1931, R.P.S., 1932, nr 3214, blz. 137, noot DEMEUR; Kh. Brussel, 17 maart 1923, R.P.S., 1923, nr 2519, blz. 263

²⁹J. VAN RYN, P. VAN OMMEFLAGHE, Examen de jurisprudence. Les sociétés commerciales, R.C.J.B., 1967, blz. 336, nr 45

van de redelijkheid worden vastgesteld³⁰ en mag geen verkapte bezoldiging uitmaken die buiten de algemene vergadering om wordt toegekend³¹.

3. Benoeming en ontslag commissaris.

In naamloze vennootschappen die, op grond van de criteria neergelegd in art. 12, §2 Wet Jaarrekeningen geen verkorte jaarrekening moge, opmaken, moet een revisor tot commissaris worden benoemd door de algemene vergadering (art. 64, §1, tweede lid Venn.W.).

Dit gebeurt op voorstel van de raad van bestuur en, in naamloze vennootschappen met een ondernemingsraad, tevens op voordracht van de ondernemingsraad die met dubbele meerderheid (van werknemers enerzijds en van de ondernemingsraad in zijn geheel anderzijds) tot de voordracht beslist (art. 15ter, §2, eerste lid en §6; art. 15 quater Wet Ondernemingsraden).

Komt het niet tot de aanstelling van een commissaris, waar de wet zulks nochtans verplicht stelt, dan kan elke belanghebbende aan de Voorzitter van de Rechtbank van Koophandel, zetelend zoals in kort geding, een commissaris te benoemen (art. 64, §1, vierde lid Venn.W.).

In naamloze vennootschappen die wel een verkorte jaarrekening mogen opmaken, moet geen commissaris worden aangesteld, al kan een individuele vennoot steeds de raad van bestuur verplichten, om de algemene vergadering samen te roepen om over de aanstelling van een commissaris te beraadslagen (art. 64, §2, derde lid Venn.W.).

Komt het in die vennootschappen niet tot aanstelling van een commissaris, dan is elke vennoot individuele controlebevoegd (Over de omvang van die controlebevoegdheid, zie K. Ged. Kh. Brussel, 27 september 1988, T.R.V., 89/3, te verschijnen); hij kan zich nochtans laten vertegenwoordigen door een accountant (art. 64, §2, tweede lid Venn.W.)³².

Commissarissen worden aangesteld voor een hernieuwbare termijn van drie jaar onder de leden van het Instituut voor Bedrijfsrevisoren (artt. 64, §1 en 64 quater, eerste lid Venn.W.).

Zij kunnen enkel voortijdig ontslagen worden door de algemene vergadering, om wettige redenen (art. 64 quater, tweede lid Venn.W.). Vermits het onstalg doorgaans op voorstel van de raad van bestuur zal gegeven worden, werd een ontslagprocedure ingebouwd die moet voorkomen dat de raad van bestuur de algemene

³⁰Bankcommissie, Jaarverslag, 1950-51, blz. 63; 1964, blz. 110 e.v.

³¹Bankcommissie, Jaarverslag, 1961, blz. 129

³²Over de vraag of de vennoot dan ook nog zelf bij de uitoefening van de onderzoeks- en controlebevoegdheid kan aanwezig zijn, zie K. Ged. Kh. Brussel, 13 oktober 1988, T.R.V., 89/3, te verschijnen

vergadering in het ongewisse zou laten omtrent de echte oorzaak voor het ontslag (art. 64 quinquies, eerste en tweede lid Venn.W.).

Betreft het een naamloze vennootschap met ondernemingsraad, dan kan de algemene vergadering de commissaris slechts ontslaan op voordracht van de gebruikelijke dubbele meerderheid in de ondernemingsraad (art. 15ter, §4 Wet Ondernemingsraden).

Deze ontslagbescherming komt de onafhankelijkheid van de revisor zeker ten goede. Daar staat tegenover dat de commissaris geen ontslag mag nemen tenzij ter algemene vergadering na deze schriftelijk te hebben ingelicht over de beweegredenen van zijn ontslag (art. 64 quinquies, derde lid Venn.W.).

4. Bezoldiging commissaris.

De bezoldiging van de commissaris-revisor wordt, voor hij zijn taak begint waar te nemen, door de algemene vergadering, op voorstel van de raad van bestuur, vastgelegd op een forfaitair bedrag per jaar, dat niet kan verlaagd worden dan met zijn instemming (art. 64ter, eerste lid Venn.W.) en dat hem in staat moet stellen zijn opdracht naar behoren te vervullen (art. 64, §1, derde lid Venn.W.).

De bezoldiging valt ten laste van de vennootschap en sluit meteen een vergoeding in voor de taken die de revisor waarneemt ten behoeve van de ondernemingsraad (art. 9 Wet Bedrijfsrevisoraat) aan wie de bezoldiging overigens ter informatie moet worden meegedeeld (art. 15ter, §2, tweede lid Wet Ondernemingsraden).

Een meerderheid van werknemersvertegenwoordigers in de ondernemingsraad kan de revisor om een raming verzoeken van de omvang van de prestaties die vereist zijn om zijn taak te vervullen (ibidem). De modaliteiten en voorwaarden inzake bezoldiging van de revisor worden bepaald en gecontroleerd door de raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren (art. 9 Wet Bedrijfsrevisoraat).

Wat vooraf gaat wijst erop dat de wetgever enerzijds de revisor van een voldoende honorarium wil verzekeren met het oog op de kwaliteit van zijn prestaties en anderzijds de last van het honorarium in grote vennootschappen niet bij aandeelhouders of werknemers wil leggen opdat zij er geen belang bij zouden hebben om de vergoeding te drukken.

Het forfaitair karakter van de vergoeding wil overigens ook een bovengrens zetten. Buiten deze bezoldigingen mogen de commissarissen geen enkel voordeel (bv. voordeel in natura) ontvangen (art. 64ter, derde lid Venn.W.), noch bijzondere vergoedingen voor uitzonderlijke opdrachten (bv. bij inbreng in natura), tenzij, in dit laatste geval, het jaarverslag verantwoording verstrekt (art. 64ter, tweede lid Venn.W.).

Hieruit valt af te leiden dat de wetgever wil voorkomen dat de raad van bestuur de commissaris geld zou toesteken buiten het weten van de algemene vergadering, om zodoende een welwillende

houding te bekomen.

5. Het instellen van de actio mandati en het verlenen van décharge.

Samen met de bevoegdheden op het stuk van het financieel beleid, zijn dit de enige 'de plano' bevoegdheden van de gewone algemene vergadering, d.w.z. de enige bevoegdheden die de algemene vergadering kan uitoefenen zonder dat ze op de agenda werden vermeld³³.

Het ligt inderdaad voor de hand dat de algemene vergadering twee houdingen kan aannemen tegenover de rekenschap die de bestuurders van hun beleid geven.

Ofwel beslist de algemene vergadering tot het verlenen van kwijting (art. 79 Venn.W.). Deze is slechts geldig voor extra-statutaire handelingen indien deze bepaaldelijk werden vermeld in de oproeping tot de algemene vergadering. De décharge dekt de onregelmatigheid van de handeling hoe dan ook slechts jegens de vennootschap, niet jegens derden.

Ofwel beslist ze tot het instellen van de vennootschapsvordering tegen de bestuurders (art. 62 Venn.W.), wat mogelijk is voor de bestuursfouten die minder dan 5 jaar oud zijn, of die minder dan 5 jaar geleden hadden moeten ontdekt worden (art. 194, 5e streepje). Normalerweise wordt door de algemene vergadering beslist tot het instellen van de actio mandati tegen ontslagen bestuurders en voert de nieuwe raad van bestuur deze beslissing uit.

Art. 66 Venn.W. voorziet in de mogelijkheid voor de algemene vergadering om lasthebbers ad hoc aan te stellen die ten name van de vennootschap de vordering instellen tegen de zetelende bestuurders. Voorzeker een niet alledaagse hypothese.

In een enkel geval heeft het Hof van Beroep te Luik beslist dat de raad van bestuur bevoegd zou zijn om te besluiten tot het instellen van de actio mandati tegen een ontslagen bestuurder³⁴. Deze zonderlinge beslissing werd op gemengde gevoelens onthaald in de rechtsleer³⁵.

b) De bevoegdheden van financieel beleid.

³³Door het Hof van Beroep te Liège werd beslist dat de toekenning van een statutair voorziene bezoldiging aan de bestuurders kon beslist worden zonder expliciete vermelding op de agenda vermits zij automatisch voortvloeide uit het verlenen van décharge: Liège, 12 april 1961, R.P.S., 1962, nr 5058, blz. 146

³⁴Luik, 26 juni 1968, Pas., 1968, II, 280; R.P.S., 19760, nr 5531, blz. 26

³⁵J. RONSE, Overzicht van rechtspraak (1968-1977). Vennootschappen, T.P.R., 1978, nr 203, blz. 824

1. Vaststelling van de jaarrekening.

Mondelinge toelichting.

2. Uitkering en/of reserving van de winst.

Strikt genomen moet deze bevoegdheid besproken worden voor de vaststelling van de jaarrekening omdat de balans na winsttoekenning wordt vastgesteld.

De statuten kunnen geldig bepalen dat de beschikbare winst (na afhouding van de wettelijke reserve, art. 77, voorlaatste lid Venn.W.) voor een bepaald percentage aan de aandeelhouders als dividend moet uitgekeerd worden, en voor een ander als tantième (hoger).

Het staat de algemene vergadering dan niet vrij om in strijd met zulke statutaire clause te besluiten dat de uit de resultatenrekening blijken beschikbare winst zal gereserveerd of overgedragen worden. De ingehouden winst moet op verzoek van iedere aandeelhouder worden uitgekeerd voor zijn aandeel daarin³⁶.

Indien de statuten geen zodanige clause bevatten, dan besluit de algemene vergadering op discretionaire wijze bij gewone meerderheid over de bestemming van de winst, nl. gehele of gedeeltelijke reservering van de winst. Indien men alleen de uithongering van de minderheid op het oog heeft met een besluit tot reservering, dan kan dit worden nietig verklaard als kennelijk strijdig met de eisen van de goede trouw³⁷.

Het besluit tot vaststelling van de jaarrekening doet de schuldvordering op het dividend ontstaan indien er een statutaire clause van niet-reservering is. Bij gebreke aan zulke clause ontstaat de vordering met het besluit tot uitkering van een dividend³⁸.

Het tijdstip van de betaalbaarstelling wordt doorgaans door de raad van bestuur beslist, en zulks op verzoek van de algemene vergadering. Het bestuur dient de betaling te doen binnen het boekjaar waarin de schuldvordering op het dividend is

³⁶Kh. Brussel, 19 augustus 1936, R.P.S., 1937, nr 3620, blz. 124; C. RESTEAU, t. III, nr 1496, blz. 1248 e.v. en nr 1562, blz. 246

³⁷. FREDERICQ, Traité, t.V, nr 543, blz. 770; J. VAN RYN, Principes, t. I, 1e uitg., nr 789, blz. 489

³⁸Cass., 11 december 1962, Pas., 1963, I, 455; L. FREDERICQ, Traité, t. V, nr 546, blz. 775; J. VAN RYN, Principes, t. I, 1e uitg., nr 781, blz. 473

ontstaan³⁹. Bij faillissement van de vennootschap is de aandeelhouder ten belope van het dividend een gewone schuldeiser⁴⁰.

Indien de statuten daarin voorzien kan de raad van bestuur in de loop van het boekjaar overgaan tot uitkering van een interimdividend⁴¹.

De als winstuitkering toegekende dividenden, tantièmes en interimdividenden ressorteren onder de kapitaalbeschermingsregel van art. 77bis Venn.W. en de dito strafsanctie van art. 205 Venn.W.⁴².

c) De structuurbevoegdheden van de algemene vergadering.

1. Het besluit tot (vervroegde) ontbinding (artt. 102-103) of tot duurverlenging.

Zie het referaat van Mr. J. Lievens

2. De statutenwijziging (art. 70) en de wijziging van doel (art. 70bis), vorm (art. 165 e.v.) en nationaliteit.

Zie het referaat van Mevr. H. Laga.

3. De kapitaalverhoging (artt. 33-34bis), de kapitaalvermindering (artt. 72-72bis), de inkoop (art. 52bis), de aflossing (art. 72ter Venn.W.), de fusie, de splitsing en de inbreng van de handelszaak.

Zie het referaat van Mevr. H. Laga.

³⁹J. VAN RYN, t. I, 1e uitg., nr 782, blz. 473; C. RESTEAU, t.III, nr 1572, blz. 256

⁴⁰C. RESTEAU, t. III, nr 1566, blz. 252; J. VAN RYN, t. I, 1e uitg., nr 781, blz. 473; C. WAUWERMANS, nr 459bis, blz. 309

⁴¹art. 77ter Venn.W.; M. FLAMEE, Interimdividenden: frequentie en tijdstip, D.A.O.R., 1986-87, 52; R.P.S., 1987, nr 6429, blz. 101-116

⁴²Zie daarover J. TYTECA, De winstuitkering in een N.V. of een B.V.B.A.: mag volgens de wet soms kapitaal worden uitgekeerd?, T.R.V., 1988, 292